WIKIVORT
הוורטיס שלנו לכולנו

פרשת מצורע

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

מטרת ריחוקו מן המחנה אינה בגלל חשש מהידבקות, אלא כדי לאפשר לו להיות לבד, לעשות חשבון נפש ולהתחרט על מעשיו • זה שהכהן הוא המחליט אם אכן מדובר בצרעת או לא, מעיד כי מדובר בעיקר במחלה רוחנית, כי בנגע פיזי או פציעה, קובעת התורה את זכותו של הרופא לרפא

בפרשתנו אנו לומדים על אופן הטהרה מן הצרעת: הכהן יוצא למקום משכנו של המצורע, מחוץ למחנה ישראל, שם התבודד בימי טומאתו.

כאן המקום להזכיר כי חכמינו ז"ל מדגישים שהצרעת באה לאדם בגלל עוונותיו ובעיקר בגלל חטא לשון הרע.

מטרת ריחוקו מן המחנה אינה בגלל חשש מהידבקות, אלא כדי לאפשר לו להיות לבד, לעשות חשבון נפש ולהתחרט על מעשיו.

לאחר שאיבחן שפצעי הצרעת נרפאו כליל, לוקח הכהן שתי ציפורים (המצפצפות כל הזמן, רמז לפטפוטיו הרעים). האחת נשחטת ומדמה הוא מזה על המצורע לטהרו והאחרת נשלחת לחופשי. המצורע שב למחנה ישראל, אך עדיין הוא מחוץ לאוהלו.

בחלוף עוד שבוע, עליו להביא את קורבנותיו והכהן משלים את טהרתו. התורה דואגת גם למי שאין לו מספיק כסף לכל הקורבנות ומפרטת סדר טהרה מיוחד בקורבנות זולים יותר.

כאמור, יכולה הצרעת להופיע גם בבגדים ובתים. סימנה - כתם ירקרק אדמדם. הבגד הנגוע עובר כיבוס ואם לאחריו עדין נראים מסימני המחלה, יש לשורפו.

בבית הנגוע בצרעת מוציאים תחילה את האבנים הנגועות ואם אין די בכך והצרעת מתפשטת בשאר הקירות, יש להרוס את הבית.

במקרה זה ובכל הקודמים לו, הפוסק היחידי הוא הכהן המחליט אם אכן מדובר בצרעת או לא.

דבר זה מעיד כי מדובר בעיקר במחלה רוחנית, כי בנגע פיזי או פציעה, קובעת התורה את זכותו של הרופא לרפא.

תורת המצורע

עונשו של המצורע קשה מאוד "והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה, וטמא טמא יקרא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו". עונש זה אינו מספיק! הלכות טהרה מפורשים נקבעו למצורע, עד שסדר זה הוגדר בתורה "תורת המצורע" , כי תכלית עונשו הוא לטהר את פיו ולתקן את מעשיו, ועל כן נקבע לו סדר תשובה וחרטה.

בסדר הטהרה נאמר " ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" ואמרו בגמרא במסכת ערכין: מדוע הוזקק המצורע לציפורים? לפי שהנגעים באים על לשון הרע, שהוא מעשה פטפוטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפטפטים תמיד בצפצוף קול. ועוד אמרו שם שעץ ארז בא משום

פרשת מצורע

שהנגעים באים על גסות הרוח, ועל כן מביא גם שני תולעת ואזוב כדי שישפיל עצמו מגאוותו כתולעת ואזוב.

יש להבין את קורבנו של המצורע שנראה כסותר את עצמו. מחד מביא ציפורים משום פטפוטי דבריו, אך במקום לשחוט את שני הציפורים המסמלים את חטאי לשון הרע הוא משלח את הציפור השניה על פני השדה, דהיינו שנותן לה חיות? זאת ועוד, הוא מביא שני תולעת ואזוב כדי להורות על הכנעה ושפלות כתולעת ואזוב, אך מאידך מביא עץ ארז שמסמל גאווה, דבר שגם הוא לכאורה סותר את עצמו?

הרבי מאפטא האוהב ישראל זי"ע שיום פטירתו חל בשבוע זה פירש, שהציפור השניה אותה משלחים חיה, מלמדת אותנו שלאחר ששחטו את הציפור האחת שהיא כנגד הדיבור האסור, צריך לחזק ביותר את הדיבור המותר, ועל כן מפריחים אותה ונותנים לה חיות מחדש, כדי שיגביר את עיסוקיו בלימוד תורה ובדיבורים המותרים. כי רק באמצעות העיסוק בתורה ניתן להמנע מדיבורים אסורים. כמו כן אף שלוקחים תולעת שני המרמזת על שפלות והכנעה לוקחים עמה עץ ארז, כדי לרמז שבדברים שבקדושה יש להתחזק כארז בכדי לקיים את ציווי ה' במלוא הכוח ובמשנה תוקף.

כמה מתאים להוסיף פה את דבריו של האוהב ישראל זי"ע כי שבת הגדול נקראת ע"ש יציאתנו מקטנות לגדלות. כי בעת ההיא יצאנו ממצב של קיום מצוות מרצון והתנדבות כילד, למצב של גדול, העושה מתוך מצב של מצווה ועושה, כבר אמרו חז"ל (ע"ז ג') שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. תפקידינו לגדול, לפרוח ולהתחזק בקיום מצוות ה' ולא להיות מקטני האמונה בענייניים אלו ובכך ניתן לגבור על הרע.

הנגעים ולקחם

פרשת תזריע היא פרשה קשה הן מבחינת התוכן והן מבחינת ההסבר. קשה מאד להסביר את עניני הנגעים בכללן ובפרטן. אחדים מסבירים את הפרשה על רקע של רפואה ובידוד, חושבים כאילו הנגעים והסגרם נוסדו לפי חוקי הבריאות ונעשו כדי להרחיק את בני ישראל ממחלה מתדבקת.

גם ההלכות של נגעים הן עמוקות מאד וקשות יותר מכל שאר הלכות טהרות ולא רבים היו בקיאים בהן. בזמן הבית היו רבים עוסקים בזה, אולם אחרי החורבן רק יחידים התמחו בנגעים ואהלות. בתקופת התנאים הננו מוצאים שרבי אלעזר בן עזריה אומר לרבי עקיבא: עקיבא, מה לך אצל אגדה, כלה מדברותיך ולך אצל נגעים ואהלות שהן חמורים ובהם אתה מחודד ולא באגדה (סנהדרין). נגעים ואהלות הן הלכות עמוקות ובימי האמוראים הצטיין רבה בר נחמני בהלכות אלה ואמר על עצמו: "אני יחיד בנגעים, אני יחיד באהלות". גם בקשת האדם מישראל בתפילתו הראשונה במוצאי שבת אחרי תפילת ערבית היא: "לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך", ברכה ומשאלה מיוחדת במינה. ואם כי פרשת נגעים לא מובנת לנו במובנה המעשי, יש הרבה מה ללמוד ממנה בשטח המוסר והרוח.

הרמב"ם בפירושו למשניות במסכת נגעים אומר: "וזה על דרך המוסר והתוכחה, הלא תראה שהם דברים בלתי טבעיים ואינן חלאים טבעיים בשום פנים, לפי שהבגדים והבתים הם חומר דומם שלא יקרה בהם צרעת, אלא בקריאת התורה על הדמיון אשר זכרנו, וכן נגעי אדם תראה שישים הנתקים צרעת והוא חולי הנקרא חולי שועל, ויטהר הצרעת כאשר הפך כולו לבן, והוא תכלית הצרעת והיותר גדולה והיותר חזקה, ואמנם הם ענינים תוריים לפי מה שזכרנו" וכו'.

האלשייך אומר: "טעם ההסגר הוא כדי לחזור בתשובה. כי הצרעת באה על פתחי פיו מלדבר לשון הרע, על כן למען יתן אל לבו לתקן את אשר עוות, יצו האל שבהראות בו מראה הצרעת, יסגירנו הכהן שבעת

פרשת מצורע

ימים, למען ישיב אל לבו כי הסגיר בעד רוע ניב לשונו ולרמוז שיפתחו פתח התשובה וישים לפיו מחסום". וממשיך האלשיך: "לפיכך אין מוצאים בדורותנו מראות – נגעים, משום שהנגע הרי נגרם כתוצאה מזה שיש בו באדם חטא, וחלק הקדושה שבו אינו יכול לסבלו והוא דחקו אפוא החוצה בצורה של נגע, שהוא באמת מטמא. ברם, היה זה רק בדורות הקדמונים, כאשר חלק הקדושה שבאדם מישראל היה חזק ועצום אפילו אצל החוטאים, והיה בכחו לדחוק החוצה את מעט הטומאה, אבל בדורותנו אין כח קדושה עצום כזה, ולכן אין נגעים".

כמובא, הנגע הפופולרי ביותר שחז"ל התריעו כל כך עליו, זהו לשון הרע. בנגע זה נתפסים גדולים וקטנים גם יחד. בשם גדול בעלי המוסר רבי ישראל מסלנט זצ"ל אומרים שהסביר את הסמיכות של פרשת תזריע לפרשת שמיני, כי בפרשת שמיני מדובר על טמאות וטהורות – מה מותר לאכול ומה אסור, והיות ואנשים אינם זהירים מלצער את הזולת, לשפוך את דמו ולהרוג אותו בלשון הרע ורכילות, אם כי זהירים הם בעניני מאכלים אסורים, לכן הסמיכה התורה אחרי הטמאות והטהורות פרשת לשון הרע, להזהירנו שלא רק הטמאות אסורות לאכילה, אלא גם את האדם אסור לאכול ולשפוך את דמו.
מספרים על אחד מגדולי המוסר שחלה. בא אליו הרופא שבדק אותו ובקש להראות לו את הלשון. כשראה הלשון אמר הרופא: רבי, הלשון שלו אינה נקיה. על זה ענה הרב באנחה גדולה: ידוע לי, כי בעוונותינו הרבים, למי יש היום לשון נקיה ... ולכן נצטוינו "נצור לשונך מרע".
לפי דברי החפץ חיים זצ"ל, גם התלבושת ובגדים מהווים בימינו נגע גדול וגורם לכל מיני מכשולים וסכסוכים. הריצה אחרי בגדי פאר ומותרות מביאים למחלוקות ובמיוחד נכשלת בזה האשה, בכל מיני רכילות ולשון הרע,כדי להדביק את שכנתה, דבר המביא לקנאה ושנאה.

אולם הנגע הקשה ביותר הוא נגעי בנים, כדברי חז"ל במסכת סנהדרין על הפסוק "ונגע לא יקרב באהליך" – שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים. אוי לאותו הורה שבנו מקדיח תבשילו אפילו בינו לבין עצמו בחיים הפרטיים, גם אז הנגע עמוק בעור בשרו של ההורה, במיוחד אם מקדיח תבשילו ברבים שהנגע יצא לחוץ והצבור הרחב מצביע ומדבר על הנגע ואומר להורים ראו גידולים שגדלתם.

ברם, הילדים הם בבואה של ההורים כדברי הגמרא בסוכה ששיחת התינוק בשוק היא או של אביו או של אמו, ולכן הדרישה לתקון הנגעים צריכה להתחיל מההורים עצמם. כדי לשמור את הבית מנגעים, נתנו לנו חז"ל עצה מעשית: המדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה, עליו הכתוב אומר: "וידעת כי שלום אהלך".

עלינו לגרש את החושך מביתנו יחד עם כל הנגעים, נדליק את אור התורה ואז נזכה שיקויים בנו: "לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך".

רפואה רוחנית

גילוי הדרך לרפואה מהשורש הרע הגורם לנו עדיין לסבול ממחלת ה"סגירות" , מחלת הצרעת, שמנתקת אותנו מן האור.
מבט על פרשת "מצורע" בראי הזמן ונפש האדם.

<u>פתיחה</u>
פרשת 'מצורע' עוסקת בכל הדינים הנוגעים לדרכי הרפואה והכפרה של המצורע, הטיפול של הכהן במצורע, והקורבנות אותם המצורע חייב להקריב. לאחר מכן, מוזהרים בני ישראל כי כאשר יבואו אל הארץ, ארץ אחוזתם, יפגשו בתופעת צרעת הבתים. רש"י כותב, "בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר וע"י הנגע

WIKIVORT
הוולטיס שלנו לכולנו

בס"ד

פרשת מצורע

נותץ הבית ומוצאן", שתכלית צרעת הבתים היא דוקא להעשיר את ישראל. כמו כן, מדובר בה על תורת הזב, טומאתו ודרכי טהרתו. סיום הפרשה דן בענייני הטומאה והטהרה של איש הנטמא בשכבת זרע ואשה הנטמאת בנידתה. כתוב בסיום הפרשה, "וְהַזַּרְתֶּם אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, מִטֻּמְאָתָם; וְלֹא יָמֻתוּ בְטֻמְאָתָם, בְּטַמְּאָם אֶת-מִשְׁכָּנִי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם". רש"י מפרש, "אין נזירה אלא פרישה". זאת אומרת, שהדרך להיטהר היא ע"י נזירות, פרישה מהציבור על מנת לחזור ולהיות חלק טהור, אשר שוב יכול להיות משכן מוכן לקבלת האור. כפי שמסיימת פרשת שמיני, "וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים, כִּי קָדוֹשׁ אָנִי" (ויקרא מ"ד י"א), תכלית העבודה של היהודי היא להיות משכן, לשמור על קדושתו. קדוש פירושו להיות נבדל ומשפיע, להיות מחובר לאור של הבורא, להיות דבוק בבורא, להיות צינור של השפעה. כמו שכתוב, "הפוך רצון ושכח (ומצא) צינור". כל ענין הטומאה (אטימת האור) בא אלינו כתוצאה מרצון מקולקל. אומר לנו הזוהר הקדוש "הפוך רצון", תשנה את הרצון שלך, ותוכל להפוך לצינור, לקיים את התכלית שלך בבריאה, לשמור על טהרה ולהיות קדוש. ננסה לראות כיצד כל זה קשור אלינו. תורה זה מלשון הוראה, היא מורה לנו דרך תמיד. נראה מה התורה הקדושה מייעצת לנו על מנת להיטהר מהנגעים השוכנים בנפשנו בעצם מהותנו כבני אדם.

<u>חולי ורפואה</u>

כתבנו בפרשה הקודמת, פרשת 'תזריע', כי מצורע זהו נוטריקון מוציא שם רע (מסכת ערכין), שאמרו חז"ל כי הנגע הזה בא בעוון הוצאת לשון הרע, שהיא אחת העבירות החמורות ביותר שיש. בפרשת 'מצורע' כתוב מה עושה הכהן כאשר הוא בודק את הנגוע ומגלה כי הנגע נרפא, "וְצִוָּה, הַכֹּהֵן, וְלָקַח לַמְּטַהֵר שְׁתֵּי-צִפֳּרִים חַיּוֹת, טְהֹרוֹת; וְעֵץ אֶרֶז, וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב". הכהן שוחט ציפור אחת על מים חיים ולוקח את הציפור החיה ביחד עם הארז, השני והאזוב, וטובל אותם בדם הציפור השחוטה על המים החיים. לאחר מכן, הכהן מזה על המיטהר שבע פעמים ומשלח את הציפור השניה על פני השדה.

בעידן ה"מודרני", כל זה נשמע קצת כמו טקס וודו מיושן, אך כמובן שמדובר כאן בדברי התורה הקדושה, והכל מלא ברמזים נשגבים על המציאות הרוחנית הנעלמת מעיננו. על הפסוק, "וְעֵץ אֶרֶז, וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב", אומר רש"י, "לפי שהנגעים באין על גסות הרוח, מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב". מסביר ה"שפת אמת", עץ ארז מסמל את הגאוה בנפשנו, הוא גבוה, רם ונישא, והוא תוהה על דבריו של רש"י ושואל, "אם הכוונה היא בעיקר שישפיל את עצמו כאזוב, הרי די שיביא אזוב בלבד."? צריך להבין, מתי האדם חוטא ונטמא? כאשר הגאוה נכנסת בליבו. כאשר הוא חושב שהוא "משהו", הוא מרשה לעצמו לנהוג בניגוד לחוקי הבריאה, שלא בהתאם לציוויי התורה.

אמרנו, שאחת המטרות בפרישה של הטמא מהציבור, בבידודו מהחברה, היא על מנת לתת לו אפשרות להתבונן במעשיו, לעשות חשבון נפש ולשוב בתשובה. ממשיך ה"שפת אמת" ואומר, "ברם, כשהחוטא חוזר בתשובה והוא מתבונן על החטאים אשר חטא, הריהו בא לידי שפלות הרוח ולידי הבושה העמוקה ביותר מן הגאוה שהיתה בו לפני כן. בוש ונכלם על אשר התגאה בו בזמן שהיה חוטא. יוצא איפה שהגאוה הקודמת מסייעת לו עכשיו לבוא ליד שפלות הרוח ואם כן שפיר יש לו לארז חלק ברפואה". התורה אומרת לנו שדוקא הגאוה, שאמנם הביאה את החטא, היא המקור לתיקון ולתשובה ולכן היא בעצם חלק מהרפואה. מצב הקטנות שהיה בו האדם בעת החטא הוא דוקא השורש למצב של גדלות חדשה, של טהרה והתקדשות.

לימוד זה מחבר אותנו גם למה שהזכרנו בתחילה לגבי צרעת הבתים, שע"י צרעת הבתים התגלו האוצרות שהטמינו האמוריים בבתיהם. בדרך הפנימיות מדובר עלינו כמובן, הקב"ה שולח לנו את הנגע על מנת שנפשפש במעשינו, נבדוק את כל פינות נפשנו ונמצא את האוצר הגלום בתוך כל אחד מאתנו. כשהנגע הוא בעצם המתנה ומורה הדרך אל העושר האמיתי.

<u>שורש הרע</u>

באותו מקום בגמרא (מסכת ערכין), בו נקרא המצורע, "מוציא שם רע", הוא גם נקרא פשוט "מוציא רע".

WIKIVORT
הוולטיס שלנו לטולנו

פרשת מצורע

בשביל לרפות את הרע (רצון עצמי מקולקל) צריך למצוא את השורש שלו. מסביר ה"נתיבות שלום", יש מצב שבו אדם אינו עושה עבירות בפועל, אינו מוציא רע, אבל עדין קיים בו השורש הרע. אותו שורש שהתורה מזהירה ממנו, "פֶּן-יֵשׁ בָּכֶם, שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ--וְלַעֲנָה" (דברים כ"ט י"ז). אותו שורש פורה ראש ולענה, שורש הרצון העצמי, האגואיזם והגאוה, נמצא בכל אחד מאתנו וגם אם אין לו סימנים חיצוניים עדין, אפילו במשך חיים שלמים, סופו שיצמיח פרי באושים. כמו בטבע, אם יש בגינה שלנו עשבים, זה לא מספיק לגזום אותם, צריך לעקור אותם מהשורש. כל עוד השורש שם, יש ודאות שבסופו של דבר יצמחו ממנו עשבים שוטים.
ענין השורש הרע הוא שלטון הסטרא אחרא על האדם. מסביר ה"נתיבות שלום", "הקושי בעקירת מידה רעה, כמו שאמרו בעלי המוסר, שנקל להיות בקי בש"ס ופוסקים מאשר לעקור מידה רעה, והוא מטעם שצריך לעקור את שלטון הסטרא אחרא". המידות הרעות שלנו הן שגורמות לנו להוציא רע, להפוך למצורע, ולכן כל כך חשובה עבודת המידות ועבודת עקירת האחיזה של הסטרא אחרא בתוכנו. או בלשון רופאי השיניים, כולנו זקוקים לטיפול שורש. אבל איך נעשה זאת כאשר אין לנו בעצם אפשרות לזהות ממש את השורש הסמוי מאתנו, ש"כל הנגעים אדם רואה, חוץ מנגעי עצמו" (מסכת נגעים)? וכאשר המשימה היא כל כך גדולה?

<u>הרפואה</u>
העצה שהתורה נותנת לנו היא, "אָדָם, כִּי-יִהְיֶה בְעוֹר-בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ-סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת, וְהָיָה בְעוֹר-בְּשָׂרוֹ, לְנֶגַע צָרָעַת--וְהוּבָא אֶל-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, אוֹ אֶל-אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים". המהות של הסטרא אחרא היא הסתר וניתוק מהבורא. אין לה ישות בפני עצמה, אלא תכליתה היא ההסתרה וההעלם שחייב להיות בבריאה על מנת שתהיה לנו בחירה חופשית. תכלית העבודה היא להידבק בבורא, "וּלְדָבְקָה-בוֹ" (דברים י"א כ"ב). אבל איך אני, הקטן, המלא באגואיזם, ידבק בבורא העולם, אור אינסוף ב"ה? כמובן, שע"י לימוד התורה והשתדלות אינסופית. אלא שהתורה רוצה בטהרתנו ונותנת לנגוע פתרון מיידי. אומר ה"נתיבות שלום", "וְהוּבָא אֶל-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן", "שיתקשר לצדיק או לחברותא הדבוקים בהשם יתברך, זה הכוח להוציאו ולשחררו משלטון הסטרא אחרא... שהכהן (הצדיק) משלים את טהרתו לשוב, להתדבק בהשי"ת ולהכניס כל מדותיו תחת שלטון הקדושה... שהכהן (הצדיק) מעלה ומחבר את מדותיו לשורשם". הכח של ההתקשרות לצדיקים הוא הרפואה לאותו שורש רע. עצם הקרבה לאנשים הדבוקים בשם מחברת אותנו חזרה אל האור בדרכים גלויות ובדרכים הנסתרות מדעתנו. כמו שכתוב, "והמחובר לטהור, טהור" (מסכת כלים).

<u>"האומה"</u>
בימים אלה, מתעוררת וקמה בקרבנו תנועה חברתית גדולה, בעלת איכות סגולית שלא תתואר במילים. לפני לא הרבה זמן, ייסד הרב שיינברגר שליט"א את ארגון "האומה". "האומה" קוראת לכל מי שרצונו בטוב, לכל מי שיש עדיין בליבו תקווה לראות את עם ישראל קם ומתעורר, מתאחד ומתחבר, כדי להגיע אל העתיד הטוב המצופה לנו מאחורי מסך הברזל של ים הצרות הגועשות ומאיימות עלינו, כפרטים וככלל. "האומה" קוראת לנו להתאגד לאגודה אחת, להתעלות מעל הפגמים, ההבדלים, השוני והמחלוקות ולחבור ביחד, בהנהגתו הרוחנית של הרב שליט"א. לא כאן המקום להרחיב, מי שמעוניין מוזמן לבקר באתר "האומה", אלא שאנו מביאים את הדברים כאן, מפני שהם קשורים אל הלימוד של הפרשה מאוד. הדרך שלנו לרפואה, כיחידים וכחברה, היא להתאחד ביחד. כאשר נעשה זאת, יקרה ב"ה, מה שרמוז בפרשה, מה שכתבנו לעיל, סוף, סוף, תגיע הרפואה השלמה לתחלואים הפוקדים אותנו, ונוכל ביחד, בכח הרבים, לעקור את ה"שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ--וְלַעֲנָה" מקרבנו ולזכות לגילוי השכינה והידבקות מחודשת זה עם זה, ועם בורא עולם, לעולם.

הפרשה מוקדשת לרפואת פנינה בת רבקה, גבריאל יהונתן בן איבון, ניר בן צילה, קרן נעמי

פרשת מצורע

בת עפרה, בתוך שאר חולי עמו ישראל

השעור מוקדש לעילוי נשמת גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

צרעת שווה אלף הסברים

"מה עשיתי"? היתמם עורך הדין בפני השריף המקומי.

"לא עצרת בעצור," ענה השריף בחומרה. העו"ד טען להגנתו שהוא האט את מהירות הנסיעה והצומת היה ריק. אבל את השריף זה לא עניין, ב'עצור' עוצרים עצירה מוחלטת. נקודה.

"אם תצליח להוכיח לי בצורה משפטית," מנסה העו"ד את מזלו, "את ההבדל בין לעצור לבין להאט, אני מקבל דו"ח

. אם לא תצליח – אתה מוותר לי"? השריף אישר. "צא בבקשה מהרכב," ביקש מעורך הדין. מיד כשיצא העו"ד ממושב הנהג התנפל עליו השריף והחל להפליא בו מכות עזות. "איי, איי," נאנק העו"ד. "אתה נורמלי"!?

השריף חייך ושאל, תוך כדי שידיו הולמות בחוזקה: "מה אתה מעדיף, שאעצור או שאאט..."?

***

בתורת המצורע עוסקים אנו השבוע, כשהוא מובא אל הכהן לראות האם הוא טהור. מדוע דווקא אל הכהן הוא מובא? אמנם צרעת אינה פצע רפואי גרידא שבשלו יש ללכת לרופא. צרעת היא עניין רוחני. אבל עדיין, מדוע לכהן ולא לרב, לדוגמה?

ידוע הסיפור על אחד הקיסרים, שבאחד הימים נקלע תוך כדי סערת הקרב לידיהם של אויביו, ומרדף גורלי לחיים ולמוות החל ברחובות העיר.

הקיסר נמלט על נפשו בכוחות לא לו, ידוע ידע שאילו ייפול לידיהם צפויים לו חיי שבי קשים והתעללות בלתי פוסקת. החיילים מצידם, חפצו לזכות בעיטור עוז וגבורה משולבים במדליות רבות, הן לא דבר פשוט הוא ללכוד את ראש האויבים בעצמו.

כשחש הקיסר שכוחותיו כלים, נכנס לביתו של איכר וביקש ממנו מחסה. בתושייה של רגע הבריק האיכר: הרים את תחתית המיטה המלאה כרים וכסתות, השכיב את הקיסר בתוכה כשמעליו הוא פורש שמיכות אחדות – הותיר לקיסר מרווח צר לנשימה וטרק בחבטה את המיטה למקומה.

חיילי הצבא לא וויתרו, ידעו היטב שעתידם תלוי במציאת קיסר הממלכה האויבת. אולם גם כשהגיעו לבית האיכר ובגסות שלפו אותו ממקום מושבו על המיטה וחיפשו תחתיה, לא העלו בדעתם שבתוך המיטה עצמה נמצא הקיסר.

לאחר שהסתלקו להם מאוכזבים, חיכה האיכר ליתר ביטחון עוד שעה ושתיים ואז הרים את המיטה מהקיסר נוטף הזיעה הקרה והחמה גם יחד. רחץ אותו, האכילו, השקהו, ולאחר ימים אחדים העניק לו

פרשת מצורע

בגדי איכרים בלים ופטרו לשלום.

הקיסר רשם את כתובת מיטיבו, ומיד כשניצח במערכה – הורה להביא לפניו את האיכר בכבוד מלכים. האיכר הובא לפני הקיסר וחיוך של שביעות רצון עלה על פניו, הן עכשיו יזכה לעושר וכבוד מן הקיסר. הקיסר פנה אליו בחיוך של הכרת טובה: "קצבה מכובדת הוקצבה לך מדי חודש מארמוני. מלבד זאת, כל הוצאותיך והוצאות משפחתך במאכל ומשתה, מלבוש וריהוט, רפואה ונופש – הכל בכל על חשבון הארמון. אבל זו רק התמורה הכספית.

"אמור נא," המשיך הקיסר בנועם, "מה היית רוצה עוד לבקש"?

האיכר לא היסס: "מלכי הרם, הן נתת לי כל אשר בדעתי לשאול, ולא יחסר לי מאומה אחר שהגדלת חסדך עמי. זאת ארצה לדעת: מה הייתה תחושתך כשחשת בהבל פיהם של החיילים המתכופפים לחפשך תחת המיטה וכמעט שגילוך..."

הקיסר האדים מזעם לשמע הבקשה המחוצפת. "קחוהו לגרדום מיד"! זעק. "כלום לא מצא משאלה אחרת לבקש..."!?

דבר הקיסר לא איחר להיעשות והאיכר המסכן מצא עצמו על בהונות רגליו כשהכיסא מתחתיו ועניבת התלייה על צווארו. לפתע, כמשום מקום, הופיע הקיסר בכבודו ובעצמו מחייך מאוזן לאוזן: "הסירו את העניבה מצווארו." הפקודה בוצעה מיידית. כעת היה האיכר מבולבל לחלוטין, אך הקיסר שאל אותו בזיק שובב: "נו, כעת אתה מבין כיצד הרגשתי באותו הרגע..."?

***

על פי מעשה זה, מבארים את סיבת הבאתו של המצורע דווקא לכהן. שכן לפי ההלכה, אין צורך שהכהן יהיה תלמיד חכם או בר סמכא, מספיקה העובדה שהוא כהן, ויהיה לידו מי שיאמר לו את הדין והוא זה שיכריע בהבל פה: "טהור" ,"טמא."

בכך יש לקח מהותי לבעל הלשון הרע שנצטרע. עד עתה חשב לעצמו 'מה בסך הכל אמרתי' ,'?למי הפריע שנהניתי לפטפט' ?'האם באמת ממילה או שתיים יכול להיגרם נזק כה רב'?

אומרת התורה: הביאוהו אל הכהן. רק באמצעות המחשה חיה, כמו העובדה שבמילה אחת שמוציא הכהן מפיו - ואפילו כהן שאינו בקי בדיני נגעים - מיד מסגירים אותו מחוץ למחנה למשך שבוע ושניים כשהוא מנודה. או אז, יחוש על בשרו מה עולל הבל פיו לאנשים עליהם דיבר.

ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב (טו,ה)

בתו"כ (קלג) איתא במשכבו ולא "הגזול", או יכול שאני מוציא את "הגנוב" ת"ל טמא, ר"ש אומר במשכבו ולא "הגנוב", או יכול שאני מוציא את "הגזול" ת"ל טמא, אמרו לו מה ראית לרבות זה ולהוציא את זה.

לכאורה תמוה, דהא אף הם ממעטין גזול ומרבין גנוב ומה פשר שאלתם לר"ש מה ראית לרבות זה ולהוציא את זה.

והנראה ע"פ מה דתנן בתוספתא (בבא קמא י, ב) זה הכלל כל גזילה שהיא בעינה ולא שינה אותה

מברייתה אומר לו הרי שלך לפניך, והובא גם בירושלמי (ב"ק ט, א) משמיה דר' יעקב. ועיין בתוס' רי"ד (ב"ק סה) שהוכיח באורך דגנב אינו יכול לומר הרי שלך לפניך משום דכתיב ביה (שמות כב, ג) "חיים שנים ישלם", אחייה לקרן כעין שגנב.

וא"כ א"ש, דלעולם כולהו מיירי קודם יאוש אך הכא במשכב שאין לו טהרה במקוה ואין לו תקנה אלא שבירה, וכדמשמע בתו"כ (שם), א"כ כיון דנטמא הרי הפסידו הרבה כיון שעומד לשבירה, אמנם כיון שאין הגנב יכול לומר הרי שלך לפניך לכך בגנב ריבתה התורה לטומאה דהוי כמשכבו, דשוב אין בעל הבית מקפיד אם ישכב עליו כיון שבלאו הכי מחויב לשלם לו אחר. משא"כ גזלן כיון שיכול לומר הרי שלך לפניך א"כ מקפיד הבעל הבית ולאו שלו הוא.

מעתה מובן למה טענו כלפי ר"ש למה מיעט מ"במשכבו" את הגנוב וריבה את הגזול כיון דאיפכא הוא כדאמרן.

והדוה בנדתה והזב את זובו לזכר ולנקבה (טו,לג)

איתא בגמרא (שבת סד, ב) תניא והדוה בנדתה, זקנים הראשונים היו אומרים שלא תכחול ולא תפקוס ולא תתקשט בבגדי צבעונין, כלומר שצריכה להיות מנודה ומרוקחת מבעלה למען לא יכשל בה ח"ו, עד שבא ר"ע ולימד א"כ אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה, אלא מה ת"ל והדוה בנדתה, בנדתה תהא עד שתבוא במים. ויש להבין מדוע לא חששו הזקנים הראשונים שמא יגרשנה.

וי"ל דכל חד לשיטתייהו אזלי, דאפשר דזקנים הראשונים הללו הינם ב"ש וב"ה (ע"ש שמאי הזקן, והלל הזקן), ולשיטתם שייך שפיר לומר שלא תכחול וכו' ואין חשש שמא בעלה עלול לגרשה, שהרי לדעתם אסור לו לאדם לגרש את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה וכיו"ב, וכדתנן (גיטין צ, א) ב"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אא"כ מצא בה דבר ערוה וכו', וב"ה אומרים אפילו הקדיחה תבשילו וכו'. אבל ר"ע לשיטתיה אזיל שם במשנה דאפילו מצא אחרת נאה הימנה מותר לו לגרש את אשתו, וא"כ אם לא תתקשט הרי אתה מגנה אותה על בעלה והוא עלול לגרשה על דבר פעוט כגון זה, ולכן מותרת להתקשט לדעת ר"ע.

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת (יג,ב)

יד ה' בדבר

נגע הצרעת בא לאדם על חטא לשון הרע וגסות הרוח. הצרוע נענש גם בהגליה, הרחקה, והוא עצמו חייב להכריז: "טמא טמא יקרא". אין ספק, שעונש זה של ביזיונות הוא חמור ביותר והוא פוגע בדבר הרגיש ביותר אצל האדם – כבודו נפגע ונרמס.

ולפלא! התורה הרי יודעת לחוס על כבודו של אדם ומדוע כאן נענש האדם בביזיון גדול כל – כך?

לצערנו האדם מסתכל על ההתרחשויות כדבר שבאקראי, ואינו רואה את המהלכים המתנהלים בעולמות העליונים. חסרה לאדם התמונה במלואה. הוא רואה חלק ועוד חלק ואינו רואה את כל המערכה. כפי שמובא בסיפור המעשה להלן, הסיפור מובא בספר "אנשים מספרים על עצמם" לרב חיים ולדר:

בס"ד

פרשת מצורע

אני תושב המרכז, ועוסק בליווי ובאבטחת טיולים. מטבע הדברים, המקצוע שאני עוסק בו מפגיש אותי לא רק עם מקומות ואתרים, אלא גם עם בני אדם מכל הסוגים, מכל הגילאים, מכל העדות ואפילו מכל הדתות.

זה היה לפני מספר שנים. ליוויתי קבוצת יהודים תושבי ארצות הברית, שהגיעו לטיולים מאורגנים בארץ. במשך כחודש היינו נוסעים לאותם מקומות, אומרים אותם דברים, מספרים אותן בדיחות חבוטות באותה אנגלית משובשת שישראלים אינם מסוגלים להשתחרר ממנה.

באחד הטיולים הודיע לנו מארגן הטיול שעליי לשבת בקדמת האוטובוס, כלומר בשני המושבים הראשונים הסמוכים לנהג. מיהרתי לאוטובוס שלי והתמקמתי במושב האמור. כאשר עלו הנוסעים והתמקמו, הודיע לי המארגן כי עליי לעבור לאוטובוס אחר. אספתי את חפציי וירדתי מהאוטובוס, אך ידעתי שככל הנראה המקומות הראשונים יהיו תפוסים, שהרי לא הייתי שם כדי לתפוס אותם.
ואכן כך היה. במושב הראשון התמקם יהודי בשנות השישים לחייו. הוא היה די רחב, כך שלא בדיוק נשאר לי מקום, ובכל זאת התיישבתי לידו. זה לא היה יותר מדיי נוח לשבת ליד איש שתופס לך מושב וחצי, וכעת מתחיל המאבק הבלתי רשמי "מי, מעיף את מי". אם הייתם רואים את הברנש, הייתם מבינים ש'להעיף' זו לא המילה הנכונה כאן. לא מעיפים אנשים כ א ל ה. בעצם, בקושי מזיזים אותם. למען האמת, אפילו הם מזיזים בקושי את עצמם, כך שבאמת הכיוון באופן כללי זה לגרום לו להזיז את עצמו, וכמו שהוא נראה, הייתי צריך לספק לו סיבה טובה מאד לעשות כך.
ואז עשה האיש את הטעות הראשונה שלו. הוא מצא איזה חינמון ששכב באוטובוס שבועיים והחל לקרוא בו.

אם יש משהו שאני שונא, הוא שמישהו אחר קורא איתי, לא חשוב מה: ספר, עיתון, עלון משתמש לתרופה. כשאתה קורא – אתה רוצה לעשות זאת לבד. בלי שותפים ובלי אחים לצרה או לבדיחה או כל מה שלא יהיה רשום שם.

חשבתי שאם אתחיל לקרוא איתו, יש סיכוי שהוא משתכנע לקחת את העיתון ולעבור למושב אחר.

אבל האיש התגלה כברנש די חברותי. הוא הניח לי לקרוא איתו, ואפילו, כמה מוזר, הזיז את העיתון לכיוון שלי כדי שארגיש בנוח, כמו שעושים בעלון של קידוש לבנה.

אם יש משהו שאני שונא יותר משקוראים איתי בעיתון הוא, שקוראים בעמוד שלי. בסדר, החלטת להיכנס לי לחיים – תעשה זאת בעמוד המקביל, בבקשה. העיתון גדול ואינך חייב לבחור דווקא בעמוד שלי.

ומה אתם חושבים שעשיתי, אם לא להתעניין דווקא בעמוד שלו? ואם לא די בכך, אפילו הבטתי בידיעה הספציפית שהוא קרא בה, כאשר אני מכין את עצמי לשלב המרגיז עד כדי סכנה: "לדבר איתו על הידיעה".

הידיעה עסקה בגופת נעדר, שהתגלתה באזור כפר סבא. על פי הידיעה היה זה נער שנעלם אחת עשרה שנים לפני כן, ואיש לא ידע מה עלה בגורלו, וכעת בעקבות מעצר של כמה צעירים התברר שהם אלה שגרמו למותו והחביאו את גופתו. זו הייתה פרשה שזעזעה את המדינה בשל הזילות שגילו הצעירים בחיי אדם. כאמור, היה זה עיתון משבועיים קודם לכן, ובינתיים הובא הנער למנוחות.

ואז שמעתי את עצמי אומר: "הייתי בהלוויה שלו. הוא נקבר בכפר סבא". מבלי משים עשיתי את הצעד של "לדבר על הידיעה". "מה היה לך לעשות שם"? שאל האיש.

פרשת מצורע

"אני מתנדב ב'חברה קדישא' בכפר סבא" עניתי. "באמת"??? אמר האיש, ומיד ידעתי שהוא לא הולך מכאן, יהיה מה שיהיה. הוא נשמע ממש מתעניין, בניגוד אליי, שדיברתי כדי לעצבן אותו.

"באמת", אמרתי. "אני אמנם מתפרנס מהדרכת טיולים, אך מתנדב בחברה קדישא. אתה יודע, הלקוחות לא מתלוננים..." נידבתי את אחת הבדיחות החבוטות של אנשי חברה קדישא.

"אני לא סתם מתעניין", אמר, "אני חושב שאבא שלי קבור שם". "אתה רק חושב? תגיד לי, ואיפה אתה חושב שאתה גר"?

"בלוס אנג'לס", מיהר לענות ולגרום לי לקלוט שלא הבין את הבדיחה על חשבונו.

"לא הבנת", אמרתי, "מה פירוש 'אתה חושב שאבא שלך קבור שם'? אתה אמור לדעת, לא לחשוב".

הוא נאנח אנחה ארוכה ואמר: "אני יודע שהייתי אמור לדעת, אבל גם הוא היה אמור לדעת איך אבא מתנהג".

"אתה רוצה לומר לי שמעולם לא היית בקבר של אביך"? שאלתי.

"זהו, שהוא לא כל כך תיפקד כאבא שלי", אמר, "הוא נעלם מחיי בגיל 12, עזב את אמי ואת שלושת ילדיו. בתקופה מסוימת בגיל 16 ניסיתי ליצור קשר איתו. בכל זאת, רציתי אבא כמו כולם, אך הוא פשוט היה סגור בתוך עצמו, לא ידע לשמור על קשר, להחמיא, ליצור שיחה, כלום.

"בגיל 18 ראיתי אותו ברחוב. הוא עמד בצד השני של המדרכה, ואני נופפתי לו לשלום. הוא הביט בי. ראיתי שהוא מזהה אותי ולא יודע מה לעשות עם עצמו. הוא פשוט הסתובב והלך משם. זה הרגע שבו הבנתי שאין לי מה לחפש קשר איתו, שהוא אינו מעוניין או אינו מסוגל להיות בקשר איתי. הבנתי כי עליי לדאוג לעצמי, שלבי לא יישבר. חתכתי ממנו, עזבתי את הארץ, ניסיתי את מזלי בחו"ל, ואכן שם המזל האיר לי פנים. התחלתי בתחום המלונאות, ובגיל 25 כבר היה לי המלון הראשון שלי. לאחרים כבר הגעתי בלי בעיה. הבאתי לארצות הברית את אמי ואת אחיותיי, כולנו התחתנו שם, הקמנו משפחות. אמי נפטרה לפני כעשרים שנה, אבי לא שמענו וגם לא התעניינתי.

"לפני שמונה שנים אמרו לי שהוא נפטר. קרוב שהגיע לחו"ל סיפר לי זאת במקרה. לא התעניינתי מתי והיכן נקבר. עד הרגע הזה הוא אפילו לא צץ בזיכרוני, אבל כשאתה אומר שאתה מתנדב בחברה קדישא בכפר סבא, המילים 'חברה קדישא' ו'כפר סבא' מתחברות לי, ואני נזכר באבא שלי". "מה הקשר לכפר סבא"? אני שואל.& "אבי התגורר בכפר סבא", הוא אמר.

"מתי."? "כשהייתי בן 18, לפני 42 שנים".

"ואולי הוא עבר דירה"? שאלתי. "אולי" משך בכתפיו. "ואולי קנה חלקת קבר במקום אחר."? "לא יתכן", פסק. "לא היה לו גרוש על הנשמה. הוא חי מהיד לפה. לא היה לו כסף מיותר, ודאי לא לחלקת קבר".

"בעצם, למה אני מקשה עליך"? אמרתי, "אני הרי מתנדב בחברה קדישא בכפר סבא, אני יכול לבדוק לך את העניין הזה תוך מספר דקות".

בס"ד

פרשת מצורע

"נו, בשביל מה התיישבת לידי"? הוא מגחך. "בשביל להזיז אותך", רציתי לומר, אבל כמובן רק רציתי...

התקשרתי למשרד וביקשתי מהמזכיר לבדוק היכן קבור פלוני אלמוני. אמרתי לו את שמו המלא של האיש, הוא חיפש ולבסוף אמר: "כן, הבן אדם קבור כאן", וציין גוש וחלקה. "רגע", אמרתי, "ומתי הייתה הקבורה של האיש הזה"?

"תן לי לבדוק", הוא אומר, "אני רואה, זה היה לפני שמונה שנים".

"אבא שלך נפטר לפני שמונה שנים"? אני שואל את התייר שלצדי. "כן".

ואז אני מחליט לשאול על דעת עצמי: "באיזה תאריך הוא נקבר."? והפקיד עונה לי: "התאריך הוא י"א בסיוון, לפני שמונה שנים".& "אתה רציני"? אני אומר לו, "אתה יודע שזה יוצא מחר".

"אני לא רציני. המחשב רציני", הוא אומר ביובש. "על פי המחשב, היארצייט שלו יוצא מחר".
חשבתי שאני מתעלף "תקשיב טוב, ר' יד", אני אומר לתייר שלצדי, "באמת לא התיישבתי לידך לחינם. לא במקרה הסתכלתי בעיתון שלך וראיתי את הידיעה על גופת הנער, וגם לא לחינם סיפרתי לך שאני מתנדב בחברה קדישא בכפר סבא. הכל משמים, מסתבר שאבא שלך קבור שם בכפר סבא, ולא זו בלבד, אלא שמחר היארצייט שלו. תגיד, אתה אמרת עליו קדיש"?

"איך אמרתי קדיש אם לא ידעתי מתי נפטר"? הוא שואל, "חוץ מזה, הוא לא היה כל כך אבא בשבילי".

"הוא לא היה כל כך אבא, אבל מבחינה דתית אתה מחיוב להגיד עליו קדיש, זו חובה שלך, לא סתם קוראים לזה 'חיוב'".

"אז מה אני עושה."? "בא איתי לכפר סבא, נעשה אזכרה ותגיד עליו קדיש".

"ואין יהיה מניין"? הוא שואל. "נסתדר", אמרתי, אף שלא היה לי מושג איך, כי מהיכרותי הלא קצרה עם תושבי כפר סבא הספקתי להבחין בהבדלים בין בית הקברות הריק בכפר סבא, לעומת בית הקברות בבני ברק המלא וגדוש במבקרים, שלא שוכחים את סבא שלהם גם אחרי ארבעים שנה.

נסענו למחרת. ניצבנו ליד הקבר ולא היה לנו מושג מה עושים. שום בן אדם לא נראה באופק, היה שם שקט כמו איזה בית קברות... "תגיד, איך אומר קדיש אם אין מניין"? הוא שואל.

מרחוק נראתה קבוצה לא גדולה של אנשים. "בוא נחכה להם שיסיימו, ניגש ונבקש שישלימו מניין", אמרתי, אף שמהיכרותי הלא קצרה עם תושבי כפר סבא ידעתי, שהסיכויים שאלה יישארו רגע אחרי האזכרה של קרובם, שואף לאפס.

לפתע הקבוצה עוזבת את הקבר הטרי ומתקדמת לעברנו. הם מתקרבים ועוצרים ממש ליד הקבר של אביו של התייר.

אישה עטופה בצעיף אומרת למישהו: "תגיד עליו קדיש, הוא היה אדם יקר".

"רגע", אני אומר, "יש כאן את הבן שלו שיאמר עליו קדיש".

פרשת מצורע

האישה מביטה בתייר ואומרת: "אתה הבן שלו? איפה היית עד היום"?

הוא נבוך, ואני עניתי במקומו: "אביו התגרש מאמו כשהיה בגיל צעיר".

"תגיד לי, אתה יודע שאבא שלך מלאך"?

"נו טוב, את המידע הזה הוא החמיץ", רציתי לומר בציניות, אך לא אמרתי. זה לא היה במקום.

"ספרי לי על זה", אמר.

"אני אמא של..." וכאן נקבה בשמו של מי שגופתו התגלתה שבועות אחדים לפני כן. "הבן שלי נעלם לפני אחת עשרה שנה, ולאיש לא היה אכפת. המשטרה חיפשה אחריו חודש והזניחה את התיק. רק אבא שלך הלך וחיפש, ברר וחקר במשך שנים, עד שנפטר. הוא גם עזר לי כאישה אלמנה, הביא לי דברים הביתה, שכר לי עורך דין, אף שלא היה לו הרבה כסף. הוא עשה הכל כדי למצוא את הגופה של הבן שלי. לפני שהוא נפטר, הוא אמר לי שם של תיכון בכפר סבא, שלדבריו כמה תלמידים בו קשורים להיעלמותו של בני. הוא העביר את זה למשטרה, אבל המשטרה לא התייחסה. לפני חודשים אחדים, במהלך רענון של הפרשה ופרשיות אחרות במשטרה, עלו על זה. הם הצליבו בין המידע שהוא נתן על התיכון, ובין כמה פשעים שפענחו וחקרו במשך השנים, וגילו כי אכן תלמידים, שלמדו באותו תיכון היו אחראיים למותו ולהעלמת גופתו. הם חקרו אותם שוב, ואז הכל התגלה.

"אני חייבת לו הרבה, לאבא שלך, לכן דאגתי גם בהלוויה שלו וגם בכל יום בשנה, שיגידו עליו 'קדיש". הוא מעולם לא סיפר לי שהיה לו בן". אני מביט באיש שדמעות בעיניו, והוא מתבונן בי. שנינו איננו מאמינים למשמע אוזנינו.

"שימי לב מה קרה כאן", אני אומר לה. "אתמול במקרה שנינו קראנו עיתון מלפני כמה שבועות, שבו הופיעה ידיעה על בנך, שגופתו נמצאה, זה גרם לי לספר שאני מתנדב בחברה קדישא בכפר סבא, הוא התעניין אם אני יודע איפה קבור אביו. תשמעי, גברת, הבן שלך יצא מקברו כדי לגרום לבנו של מיטיבך ללכת ולומר קדיש על קברו. אין שוב הסבר לתזמון הלא יאומן הזה.

כולם היו המומים ומזועזעים מהגילוי השמימי הזה. לאיש לא היה ספק שיד ה' בדבר. פעילותו של האיש, שנועדה לשמור על כבוד המת, הובילה בסופו של דבר להבאתו של המת לקבר ישראל. האיש שבחייו פעל בצורה בלתי מובנת, הצליח להביא את בנו לומר קדיש על קברו.

נפרדנו למחרת. לא שמעתי עליו מאז, אבל בתוכי נשאר הסיפור המופלא הזה.

אומרים "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו". אני הייתי קורא לסיפור הזה: "שלח לחמך על פני הארץ".

זאת תהיה תורת המצורע (יד,ב)

בגמרא (ערכין טו, ב) איתא אמר ריש לקיש מאי דכתיב 'זאת תהיה תורת המצורע' זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע.

יש להבין, אם זה עונשו של מוציא שם רע שנגעים באים עליו, א"כ איך נאמר במוציא שם רע (דברים כב,

יט) 'וענשו אותו מאה כסף וגו'' הרי מצינו בגמ' (מכות ד, א) ש'אין לוקה ומשלם' וזה שלקה בצרעת אף הוא יפטר מלשלם.

ועוד קשה כיצד נאמר (שם) 'ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו', והרי במצורע ומוכה שחין כופין אותם להוציא אף אם היא רוצה לשבת עמו, וכדאמרינן בגמרא (כתובות עז, ב).

ואפשר ליישב, דהנה פריך בגמרא (ערכין טז, א) אהא דאמרינן התם דעל עון לשה"ר באים נגעים, הרי מעיל כהן גדול מכפר על לשה"ר. ומשני הא דאהנו מעשיו הא דלא אהנו מעשיו אי אהנו מעשיו (שנתקוטטו על ידו. רש"י) אתו נגעים עליה, אי לא אהנו מעשיו מעיל מכפר.

א"כ י"ל, דכיון שבמוציא שם רע לא אהנו מעשיו שהרי בא הדבר לידי בירור שאין כלום בדבריו, וכדכתיב (שם פסוק טו) 'ולקח אבי הנערה ואמה והוציאו את בתולי הנערה וגו'', 'ופרשו השמלה לפני זקני העיר' (שם פסוק יז) א"כ אינו לוקה בצרעת ושפיר מכפר המעיל, ומעתה אפשר לחייבו מאה כסף בלא כל חשש.

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן (יד,ב)

איתא בתו"כ (פר' א) 'והובא אל הכהן' מלמד שטומאתו וטהרתו בכהן, אין לי אלא טומאתו וטהרתו בכהן, מנין שחיטת ציפרים והזיית דם ציפור ותגלחתו בכהן, תלמוד לומר 'תורת המצורע' בכהן.

והנה התוס' (שבועות ג, א ד"ה ועל הזקן) העירו, בהא דדחיא מ"ע דגילוח מצורע לאיסור הקפה הרי אפשר לקיים שניהם כשיגלחנו נכרי, ע"ש עוד. ובשער המלך הקשה, דמדברי חז"ל הנ"ל הרי למדנו שהגילוח הוא דוקא ע"י כהן, וא"כ אין לכאורה מקום להערת התוס'.

ובספר 'אהל דוד' הביא תירוצו של הגאון הנודע רבי משולם איגרא זצ"ל, דכיון דבאם היה לו ב' שערות מתקיימת מצות גילוח בהן, א"כ יכול הנכרי לגלחנו ולהשאיר ב' שערות עבור גילוח ע"י כהן, דבב' שערות אחרונות כבר אין איסור הקפה, כיון שהוא כבר מוקף מקודם. אלא שבספר 'אמרי משה' השיב לעומתו, דנראה דמ"מ כשיש לו שערות הכל ממצות הגילוח.

ואמנם ניתן לחוור כל זה, דאין הכי נמי דמצות גילוח הוא בכל השערות ולאו דוקא בב' שערות אחרונות, אך מה שדרשו חז"ל בתו"כ שצריך גילוח ביד כהן אין הכוונה דמצוות הגילוח תיעשה דוקא ע"י כהן, אלא שטהרתו וטומאתו תלויים ביד כהן. אי לכך כיון דהטהרה היא בב' שערות אחרונות, נמצא דכל ההקפה יכולה ליעשות שפיר ע"י נכרי, והכהן יגלח רק את ב' השערות האחרונות שהן הגורמים לטהרתו. וא"כ חזר על כנו ביאורו של הר"מ איגרא לבאר הערת התוס'.

והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע (יד,ג)

והנה אמרו בתו"כ (תזריע פ"ב) דהטהרה תלויה ביד כהן, וצריך הכהן לומר טהור אתה ובלאו דבורו אינו נטהר.

ויש להסתפק מה הדין אם יאמר לו הכהן תהא טהור בעוד שעה, האם הטהרה תחול רק בעוד שעה או לאו, דהנה בפסקי איסור והיתר אם החכם אומר על דבר שהוא כשר בעוד שעה, ודאי אינו מועיל מאומה שכן אין הכשרות תלויה בדבורו אלא במציאות דבריו, אבל בטהרת כהן שתלוי במאמר פיו יתכן שיכול להחיל הטהרה בעוד שעה, כשם שהמפריש תרומה ואומר שתחול הפרשתו בעוד שעה הרי זה חייל, כדאמרי' בערובין (לט, ב), וכן המקדיש דבר לאחר שלשים הר"ז חל אז, כדתנן בנדרים (פח, ב). ואין חסרון

ד'כלתה דבורו', לפי שכל דבר שחל בדיבור אין בו חסרון דכלתה. (עיין שו"ת הגרע"א בזה).

ואולם הא פשיטא דאפי' נימא שאפשר לכהן לטהר לאחר שעה, אם בא כהן וטיהרו לאלתר דחייל טהרה זו מיד, ולא אמרי' דאחר שפסק הכהן הראשון, א"כ מעתה משועבד לחלות טהרה דידיה.

והנה אי נימא שאפשר לטהרו לאחר שעה, דין הוא דאפשר אף לטמאו לאחר שעה, ולפ"ז יל"ע מפני מה ציותה התורה (לקמן פסוק לו) וצוה הכהן ופנו את הבית בטרם יבא הכהן ולא יטמא כל אשר בבית, הלא הכהן יכול לבא מיד ולפסוק דין טומאה לאחַר שעה, ובינתים יוציאו את כל אשר בבית.

ואפשר דאה"נ דמהני, אלא שאין ראוי לאחֵר הפסק ולא לפוסקו מיד, ואם דין הבית ליטמא אין לפסוק על עוד שעה.

ואכתי יל"ע בהא דלמדו בחולין (י, ב) דין חזקה דמעיקרא מטומאת נגעים שיוצא הכהן חוץ לבית ופוסק טומאה, ולא חיישינן דלמא נתמעט הנגע משיעורו דטהור, ולכאורה הא אפשר שהכהן מטמא לאחר שעה, וחוזר לבית ורואה שלא קטן הנגע בסוף השעה, ולהכי בכה"ג שפיר חייל הפסק, ובשלמא אם נימא דבזמן הפסק צריך לקבוע עליו טומאה ודאית, א"כ שפיר איכא הוכחה דלא חיישי' שיתמעט בזמן זה, דהא איכא למיחש שמא נתמעט הנגע עד שפסק, אבל אם אפשר לפסוק לאחר שעה שפיר איכא לברורי בזמן החלות.

ונראה דודאי אין אפשרות לטמא או לטהר לאחר שעה, דהרי יתכן שבינתיים יבואו סימני טומאה או סימני טהרה, וא"כ א"א לפסוק על זמן העתיד כשאין ידוע בדיוק מה יהא אז סימני הטומאה.

והנה בחידושי המהרי"ל דיסקין כתב שאפשר לטהר מצורע 'על תנאי'. והוא פלא, דהא טהרת המצורע א"א לעשותה ע"י שליח דאין זה בעלות של הכהן, ולא מבעיא דאינו יכול למנות שליח ישראל, אלא אף שליח כהן אינו יכול למנות לטהרו, דכשימנה כהן אחר לטהר הר"ז מצד פסקו של השני ואין זה 'שליחות' דראשון, ואמרי' בנזיר (יא, א) דכל מאי דליתיה בשליחות ליתיה בתנאי.

וצוה הכהן ולקח למִטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב (יד,ד)

יש להתבונן למה יש שינוי בסדר הדברים בין מצורע לפרה אדומה, דהנה כאן במצורע נאמר בסדר הזה עץ ארז ושני תולעת ואזוב, ואילו בפרה אדומה נאמר (במדבר יט, ו) עץ ארז ואזוב ושני תולעת.

עוד יש להעיר כאן, למה קדמה שני תולעת לאזוב, הרי היה ראוי לכותבם בסדר גודלם עץ ארז אחריו האזוב ורק לבסוף שני התולעת.

אך איתא ברמב"ם (שמונה פרקים, וכן בהל' דעות ב, ב) שכדי לתקן מדה רעה שקנתה שביתה בלבו של אדם יש להטות בראשונה עד קצה השני ואז יגיע למדה הממוצעת.

אף כאן, כיון שהמצורע נכשל בשל היותו בעל גאוה כ"ארז", עליו להטות עצמו עד לקצה השני היינו לבחינת "שני תולעת", ואז ישוב לדרך הממוצעת כ"אזוב". א"כ הסדר שנשנה כאן הוא מדוייק כסדר תשובתו הראויה.

אמנם גבי פרה אדומה נכתב הסדר הראוי לפי גודלם וחשיבותם הארז האזוב ורק לבסוף הביא את

הקטנה שבהם היא התולעת.

וצוה הכהן ולקח למיטהר (יד,ד)

יש להבין מדוע בפרשתנו סדר הפסוק הוא "עץ ארז ושני תולעת ואזוב", ולעומת זאת בפרשת חוקת (במדבר יט, ו) כתוב "ועץ ארז ואזוב ושני תולעת". ולכאורה נראה שהסדר הנכון הוא כפי שמופיע בפרשת חוקת, שם הפסוק מסודר לפי גודל המרכיבים בסדר יורד?

ונראה לומר שבאמת הסדר הנכון הוא כמו בפרשת חוקת וכמו שנתבאר. רק הטעם בפרשתינו הוא שעונש צרעת בא על לשון הרע, ובעית מדבר הלשון הרע הוא הגאווה. וכבר ידועים דברי הרמב"ם שמי שצריך לתקן מידה אחת צריך ללכת לקיצוניות השניה, ואחר כך יחזור לדרך האמצעית, ואם כן מרמזים למצורע שילך מעץ ארז שהוא גדול ומראה על גאווה וילך לקיצוניות השניה שזה שני תולעת, ועל ידי זה יגיע לדרך האמצעית, שהיא כאזוב (שהרי "מאד מאד הוי שפל רוח", ולכן דווקא כאזוב).

ולקח למטהר... ועץ ארז ושני תולעת ואזוב (יד,ד)

רש"י: "לפי שהנגעים באים על גסות הרוח... מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת ואזוב".

מקשה השפת אמת, אם מדת השפלות היא הכפרה ותקנת החטא, מדוע ציוותה התורה על כך בדרך רמז ולא כתבה בפירוש ישפיל עצמו?

ומבאר שלא כשאר המידות מדת הענווה, כי בעוד שבכל המידות יש חשיבות שאדם יעמול עליהם להשיגם, מדת הענווה צריכה להיות כפועל יוצא, שכאשר יראה האדם בגדלות ד' מיד תגיע אליו מדת הענווה ואפסיות עצמו, אבל אם האדם באמת מחשיב את עצמו, רק ש"מתייגע" למצוא סיבות וטעמים להשפיל עצמו, לא זכה עדיין לדרוך על מפתן הענווה התמה והשפלות האמיתית,

ולפיכך אין הכתוב מצווה הפירוש "ישפיל עצמו", אלא בדרך רמז, כי כאמור עיקר עבודת הענווה אינה עבודה לכשעצמה אלא תוצאה מזוך נפשו וטוהר ליבו.

והזה על המטהר מן הצרעת שבע פעמים (יד,ז)

יש לדקדק בהא דכתיב כאן והזה 'על' המטהר, ואילו לגבי בית המנוגע כתיב (לקמן פסוק נא) והזה 'אל' הבית, ומאי שנא.

לבירור הענין יש להקדים את דברי הרמב"ם (טומאת צרעת טו, ח) כיצד מטהרין את הבית המנוגע אחר החליצה והטיחה, מביא מים חיים בכלי חרס, ושתי צפרים ועץ ארז ואזוב ושני תולעת כטהרת אדם שביארנו לכל דבר, אלא שבאדם מזה שבע פעמים לאחר ידו של מצורע, ובבית מזה שבע פעמים על המשקוף של בית מבחוץ ושאר כל מעשיהן שוין.

דברי הרמב"ם הללו מבוססין על דברי חז"ל בירושלמי (יומא ה, ד) כתיב (לקמן טז, טו) 'והזה אותו על הכפורת', יכול על גגה ת"ל 'ולפני הכפורת', יכול על מצחה ת"ל 'על' 'ולפני'. ופי' הפני משה (על הירושלמי), דבמתן דמים דשעיר כתיב' 'והזה אותו על הכפורת ולפני הכפורת', יכול על גגה דהיינו חודה של הכפורת, ת"ל 'לפני', אי 'לפני', יכול על מצחה ת"ל 'על' 'ולפני' כלומר דתרווייהו צריכי ללמד שלא יזה לא על חודה ולא על פני רחבה אלא כנגדה.

ולפ"ז מובן מאד, דגבי מצורע שמזה עליו ממש שפיר כתב ביה 'על' ללמד שיזה דוקא 'עליו' ולא על ראשו או צידו. ואילו גבי בית המנוגע שמזה על משקוף הבית מבחוץ, שייך לומר 'אל' הבית.

וכבס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו (יד,ח)

ראוי לברר, למה לא פרט הכתוב כאן כיצד מגלח את שערו, רק בסמוך (פסוק ט) מפרט ואזיל 'והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח'. ולכאורה היה לו לפרט כאן את סדר התגלחת ואילו בסמוך רק להזכירו בכללות.

ואפשר, דבא לרבות שעליו לעשות תגלחת בראש וזקן גם במקומות שמן הדין אסור לגלח. והיה צד לומר דדוקא בתגלחת ראשונה בעינן ריבוי זה, אבל בתגלחת שניה שאינה אלא שבעה ימים אחר התגלחת הראשונה שאין בו עדיין איסור תגלחת כלל, שכן בזמן כה קצר עדיין לא צמח שוב השיער משום הכי שרי ולא צריך ריבוי.

אמנם מה נעשה אם נתאחרה התגלחת השניה מכל סיבה שהיא, ואדהכי והכי צמח השיער ס"ד לומר דאסור בתגלחת במקומות האסורים, להכי כתיב הריבוי גם בתגלחת השניה דבכל עת יוכל לגלח כנדרש ללא חשש, ואפילו בתגלחת שניה.

אלא שיש להעיר, דבאמת גם לאחר שבעה ימים בלבד כבר צומח השיער בשיעור שיוכל לכוף ראשו לעיקרו, וכמ"ש רש"י (נזיר טז, ב ד"ה דקסבר) שאין תגלחת כדי לכוף ראשו לעיקרו בפחות מז' יום, הרי שלאחר ז' יום כבר גדל כדי לכוף כל אחד. אמנם ניתן להשיב דלמרות כן תיתכן התגלחת השניה בעוד שלא צמח השיער עד שיוכל לכוף ראשו לעיקרו, והיינו אם התגלחת הראשונה היתה בסוף היום השביעי והשניה בתחילת יום השביעי.

ואין להקשות, דא"כ לא תקויים מצות תגלחת כלל בתגלחת שניה. די"ל דאכתי אפשר שיגלח במקום היתר בתחילת היום הראשון, ובמקום איסור - בסוף היום, וכשיגיע יום השביעי יהא גדל במקום היתר ובזה יקיים מצות תגלחת.

משו"ה שפיר כתב קרא, כל הפרטים בתגלחת שניה, לומר לך דגם בתחילת השניה יכול וחייב לגלח גם במקומות האסורים שגדל שם שיער.

וזאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן (יד,כ)

יש לעיין מדוע דווקא המצורע צריך ללכת אך הכהן, לעומת שאר טומאות שצריך ללכל אל הרב?

ומסביר החפץ חיים, שהנה הסיבה שאדם מקבל צרעת הוא משום שדיבר לשון הרע, וכנראה הסיבה שהוא דיבר לשון הרע כי הוא זלזל בכוחן של מילים ולא יודע מה גדול כוחו של הפה, ולכן הוא הולך אל הכהן שרואה שבכהן עם הארץ הכהן שואל את הרב מה הדין ואז הכהו אומר מה הדין ורק דברי הכהן הם שיוצרים את טומאת הצרעת ועתה כשרואה מה גדול כוח הפה יזהר מכאן ולהבא מלדבר לה"ר.

כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם (יד,לד)

יש להבין למה הדגישה התורה בפסוק זה "ארץ כנען אשר אני נותן לכם", ובמיוחד תמוה הלשון "ארץ כנען" דבכל מקום כתיב בקצרה "כי תבאו אל הארץ" מבלי לפרט "ארץ כנען", וכן מה שנאמר "ארץ אחוזתכם" נראה כמיותר שלכאורה היה די לכתוב בפסוק זה "כי תבאו אל ארץ אחוזתכם ונתתי נגע צרעת בביתכם".

אלא הנה בין שבעת העוונות שמנו חז"ל (ערכין טז, ב) שבגינם באים הנגעים הוא גסות הרוח, דהנה בשעה שהאדם משופע בבית פרטי נאה ופרנסה מרווחת, הרי הוא עלול להיכשל במידה מגונה זו של גסות הרוח, וכל זה בא מחוסר שימת לב שבאמת כל מה ברשותו היא בעצם מתנת אלקים, ועל דרך שנאמר (דברים ח, יב-יג) "פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת וגו' ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך וגו'", וכל זאת משום (שם פסוק יז) "ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", ולעומתו בא הכתוב (שם פסוק יח) "וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל וגו'".

ונראה שענין זה מרומז גם במקרא כאן לפנינו, והפסוק מתחלק לב' אופנים, בתחילה מדבר הכתוב לכל תושב "כי תבאו", כשזכה להתיישב בארץ ויש לו אחוזת בית נאה משלו עליו להכניע עצמו ולהשריש בלבו "אשר אני נותן לכם לאחוזה", וזהו "ארץ כנען" לשון הכנעה.

אך אל האנשים הללו אשר חושבים כי זו "ארץ אחוזתכם", ורם לבבם לאמר כי זאת מכחם ועוצם ידם, להם בא התגמול "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם", כי הנגעים באים על גסות הרוח כאמור.

וצוה הכהן ופנו את הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע (יד,לו)

ובמתני' נגעים (פי"ב) שנינו דאף שכנו הסמוך לו בביתו חייב לפנות עמו האבן דאוי לרשע אוי לשכנו, ולהכי כתיב בל' רבים.

ויל"ע דבתר הכי (פסוק מה) כתיב ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית, דמבואר דניתוץ הבית וכן טיחת הבית דכתיב בל' יחיד עושה המנוגע לבדו, וצ"ב דהא ק"ו הוא, דאם בתחילת הנגע חייבו אף את שכינו לפנות עמו האבנים, כ"ש כשפשה וגדל הנגע ושכנו לא הרחיקו מהמשך העבירה אחר שכבר התחיל ליענש, דיצטרך לטוח עמו ולנתץ את הבית.

ואשר יראה, ובהקדם מתני' ספי"ב דנגעים, דנגע החוזר בב' גריסים, וה"ט דהוי פשיון ובעי שיפשה גריס מלבד הנגע, ואילו לגבי טומאת אדם ובגדים שנינו לעיל מינה דנגע החוזר הוא בגריס, וביותר דהמנ"ח (מצוה קע"ז) כת' דפריחה בכולו אינה מטהרת בבתים, כמו דמטהרת בנגעי אדם ובגדים, וצ"ב חילוק הדבר.

והנראה לחדש, דחלוק ביסודם דין נגע באדם ובבגדים דעיקרו שהנגע הופך את האדם והבגד לחפצא דנגע כלישנא דקרא איש צרוע הוא והבגד המנוגע וכו', אמנם יסוד דין נגעי בתים, דהאבן שבה הנגע היא בלבד המנוגעת והנגע מתייחס רק לאבן זו, ולהכי בעי שיהא הנגע על האבן ולא בשיש ולא בעפר וכו', אלא דבבית איכא ב' דינים, א' עצם הנגע שהוא חל באבן, ב' דאחר שיש אבן מנוגעת נהפך כל הבית לדין בית המנוגע ומחמת כך יש דינים אף על דלתות ופרטי הבית בהיותם חלק מהבית שחייבים בניתוץ אף שהנגע עצמו באבן כבר נתפנה.

ומעתה י"ל, דבבגד ובאדם דין הוא דאם הלך בו הנגע וחזר הוי נגע החוזר ולא שייכא כלל לפשיון, ולהכי נמי שייך ביה פרחה בכולו, דאם הבגד והאדם כולו נראה נגוע כה"ג ילפינן דהוא טהור, אבל בבית דהנגע מצ"ע הוא רק באבן אחת, הרי לא שייך ביה פרחה בכולו דאין שייכות בעצם הנגע בין אבן לאבן, וכל אבן

דין נגע עצמי לה, ואם היתה באבן נגע, חל על הבית דין המנוגע, ולהכי אם יהיה נגע באבן אחרת הוי פשיון ובעי' שיעור ב' גריס, ואין סברא לטהר בפרחה בכולו, דאין הנגע בכולו כנגעי בגדים ואדם. (ויש להוכיח כן טובא מדינא דמטלית פחות מג' מצלת הבגד ואילו אבן אחת שיצאה ניתצת, ועוד ראיות, ואכמ"ל).
ומעתה י"ל, דכיון דנתבאר דדין טומאת הבית חלה מחמת הנגע, אבל אין הבית נהפך בעצמותו לבית המנוגע כמו שמצינו בבגד ובאדם, א"כ י"ל דכל האי כללא דאוי לרשע אוי לשכנו דיסודו הוא דהנגע בא אף בגלל השכן שדר עמו בסמיכות, ולא הזהירו מדיבור לשה"ר, א"כ כל זה שייך רק לגבי הנגע עצמו שבא באבן, להכי כשמפנים את האבנים המנוגעים, או מקציעים מה שסביבם שאף הם מחמת סמיכותם לנגע חשיבי כחלק מהם כמש"כ רש"י, א"כ בזה שפיר דין הוא דשכנו משתתף עמו ונצרך לפנות עמו, אבל דין טיחת הבית לאחמ"כ וניתוץ כל הבית אם פשה, הרי אין זה דין בנגע עצמו אלא הוא דין שחל בבית מחמת אותו הנגע, א"כ דין זה חל רק בבית של בעל הנגע, וכיון דהוא בית של המנוגע ולא של שכינו שפיר הוא נתחייב בכך דחל הדין בביתו, ולהכי הוא לבדו טח ומנתץ את הבית.

ושחט את הצפור האחת אל כלי חרש על מים חיים (יד,נ)

ובגמ' סוטה (טו, ב) יליף לה דיהיו מים חיים שלא נעשתה בהן מלאכה, ובתוס' שם ביארו דאף שכבר קידש מן המים מ"מ לא יצק מן הדדים שבו ולכך לא חשיב שהיתה בו מלאכה. והיינו דאף דקתני בזבחים (כא, א) דבדיעבד קידוש ידים ורגלים הוי כשמכניסם לתוך הכיור, וא"כ נמצא דמשתמש במים שכבר נשתמש בהן כהן אחר. ועלה מסיק בתוס' דאם נשתמש בו לקידוש עדיין לא מיקרי נעשה מלאכה.

ויש להקשות דהרמ"א (או"ח סי' ק"מ סי"א) כתב אבל אסור לרחוץ ידיו ממים שנטל בהן חבירו כבר, והיינו דנקט דכיון דבמים אלו נתקיים דין נטילה הוה בכלל מלאכה שכבר פוסל לנטילה. ולכאורה לדבריו תקשה קושיית התוס' דהא במי מצורע בעינן מים חיים שלא נעשו בהם מלאכה וא"כ היאך יהא מותר להשתמש במי כיור שככר קידש בהן כהן ידיו ורגליו.

ונראה בזה דשאני מים שנעשו בהן מלאבה לנטילת ידים ממים שנעשו בהן מלאכה לגבי טהרת מצורע, דהתם איכא דין דכל מים שנעשו בהן מלאכה פסולים לנט"י וא"כ קמסיק הרמ"א דה"ה מים שנטלו בהם כבר כיון דעל מים האלו הוי דין נטילה, ולגבי זה מיקרי דנעשה בו מלאכה, אבל לגבי מים של טהרת מצורע עיקר דינו הוא דבעינן מים חיים חדשים, וא"כ בזה אפשר שכיון שבמציאות במים שנטלו בהן לא נעשה מלאכה, אלא רק כיון דיש כאן דין נטילה לא די לן בזה לאפקועי מיניה שם מים חיים דהיינו חדשים, ודו"ק.